

SPIŠ, GEMER- KROJE, PIESNE

GABRIELA KOVALIČOVÁ 7.A

ŽENSKÉ SPIŠSKÉ KROJE

- **K VŠEDNÉMU ŽENSKÉMU KROJU PATRILI:**

- **BAVLLENÁ KOŠEĽA S DLHÝM ALEBO KRÁTKYM RUKÁVOM. KOŠEĽA BOLA POMERNE KRÁTKA, NEVEĽMI PRESAHOVALA PÁS. RUKÁV BOL ŠITÝ Z CELEJ ŠÍRKY PLÁTNA. POD PAZUCHY BOLI VŠITÉ CVIKY. V DOLNEJ ČASTI BOL RUKÁV NAZBIERANÝ A ZOŠITÝ OBŠÍVKOU, KTORÁ BOLA ZAKONČENÁ ČIPKOU. V PRÍPADE MLADÝCH DIEVČAT, KTORÉ SA VIAC PARÁDILI, ŠIRŠOU, U STARŠÍCH ŽIEN UŽŠOU. DO NICH BOLA VŠITÁ OBŠÍVKA, KTORÁ BOLA ZAKONČENÁ ČIPKOU. KOŠEĽA MALA SPREDU VÝSTRIH, KTORÝ SIAHAL DO POLOVICE PREDNÉHO DIEĽA, ABY SA ĽAHŠIE OBLIEKALA CEZ HLAVU.**

- **ĎALŠÍM PRVKOM KROJA BOLA SUKŇA –BOLA ŠITÁ Z ČERVENÉHO LANOVÉHO PLÁTNA, DO KTORÉHO BOLI VTKANÉ BIELE NITKY VYTVÁRAJÚCE JEMNÝ PÁSIKAVÝ VZOR. ŠITÁ BOLA TAK, ŽE DÍŽKA SUKNE BOLA NA ŠÍRKU LÁTKY. V PÁSE BOLA NAZBERANÁ A VŠITÁ DO OBŠÍVKY. ZAČIATKOM 20. STOROČIA SA ZAČALI NOSIŤ JEDNOFAREBNÉ SUKNE, UŠITÉ Z TENKEJ VLNEJ LÁTKY – ŠTOFU, A Z KRETÓNU. V MEDZIVOJNOVOM OBDOBÍ SA UJALA SUKŇA, KTORÁ BOLA UŠITÁ Z FAREBNÉHO, KVETNATÉHO KAŠMÍRU.**

- **SVIATOČNÝM TYPOM SUKNE, TEDA DAMASKOVÁ BIELA SUKŇA. SUKŇA BOLA PREKRYTÁ ZÁSTEROU. VO SVIATOČNÉ DNI SI ŽENY OBLIEKALI BIELE ZÚBKOVANÉ ZÁSTERY. NA KOŠEĽU SI OBLIEKALI ŽIVÔTIK. BOL UŠITÝ Z JEDNOFAREBNÝCH LÁTOK, OBYČAJNE Z BARŠÚNU ALEBO SÚKNA. ZDOBENÝ BOL ŠNÚRKOU, KTORÉ AKCENTOVALI STRIH KROJA A KRAJE. DOLNÁ ČASŤ BOLA ZAKONČENÁ DLHÝM PÁSOM, KTORÝ BOL NAZBERANÝ, SPREDU MENEJ A VIAC ZOZADU. SPREDU SA ZAPÍNALI NA GOMBÍKY. NA PRELOME 19. A 20. STOROČIA SA ZAČALI POUŽÍVAŤ KABÁTCE, ALEBO SI ICH ŽENY OBLIEKALI NA NE AKO VRCHNÝ ODEV.**

MUŽSKÉ SPIŠSKÉ KROJE

- **MUŽSKÝ KROJ BOL MENEJ ZDOBNÝ AKO ŽENSKÝ. SKLADAL SA Z KOŠELE, NOHAVÍC, KTORÉ BOLI UŠITÉ Z BIELEHO PODOMÁCKY TKANÉHO SÚKNA, ZO ZELENEJ VESTY, SERDÁKA, SUKMANY, KOŽUCHA, KLOBÚKA A KRPCOV, KTORÉ KONCOM 19. STOROČIA NAHRADILI ČIŽMY.**
- **MUŽSKÝ SVIATOČNÝ KROJ SA SKLADAL Z TAKÝCH ISTÝCH ČASTÍ AKO TEN, AKÝ NOSILI MUŽI VO VŠEDNÝ DEŇ, S TÝM ROZDIELOM, ŽE VO VŠEDNÝ DEŇ SI OBLIEKALI OPOTREBOVANÉ OBLEČENIE. ROZDIEL BOL VŠAK VIDITEĽNÝ MEDZI STARŠÍM A MLADŠÍM POKOLENÍM. MLADÍ MUŽI MALI BOHATŠIU VÝŠIVKU NA PORTKÁCH. POČAS CHLADNEJŠÍCH DNÍ SI NA KOŠEĽU OBLIEKALI BARANÍ SERDÁK, V ZIME SUKMANU. MUŽSKÉ KOŠELE MALI ŠIROKÉ RUKÁVY, VŠITÉ HLADKO POD PAZUCHU, DOLNÁ ČASŤ RUKÁVU BOLA NAZBERANÁ DO MANŽETY. PRI KRKU BOLA KOŠEĽA ZAKONČENÁ STOJAČIKOM, KTORÝ SA VYHRŇOVAL SMEROM VON. NOHAVICE, TEDA PORTKY SA SKLADALI Z DVOCH NOHAVÍC, KTORÉ BOLI ZOŠITÉ LEN NA BOKU, DO KTORÝCH SA V KRÍŽOVEJ ČASŤI DOŠÍVALI DVA DIELY, ABY BOLI NOHAVICE DLHŠIE. V POLOVICI 19. STOROČIA BOLI NOHAVICE ZDOBNÉ LEN TMAVOMODRO-ČERVENÝMI ŠNŮRKAMI, KTORÝMI BOLI OBŠÍVANÉ RÁZPORKY A ŠVY, NESKORŠIE BOLI ŠNŮRKY UKLADANÉ DO SLUČKY, KTORÁ SA NAZÝVALI „BORYTASY“.**
- **OZDOBOU MUŽSKÉHO KROJA BOLI ZELENE VESTY – TZV. „LAJBIKY“, KTORÉ SA NOSILI OD DRUHEJ POLOVICI 19. STOROČIA, OBJEDNÁVALI SA V L'UBOVNI A BOLI ŠITÉ ZO SÚKNA, TEDA Z TZV. „JANGLIJI“ ZELENEJ FARBY. SIAHALI DO PÁSA. STRED CHRBTOVÉHO DIELU BOL V SPODNEJ ČASŤI ROZSTRIHNUTÝ NA DVE ČASŤI, KTORÉ SA NAKLADALI NA SEBA. VYŠŠIE SA NACHÁDZALA DVOJFARBENÁ, ABSTRAKČNE POŇATÁ ČERVENO-ŽLTÁ VÝŠIVKA, KTORÁ ZOBRAZOVALA RASTLINNÉ MOTÍVY. VÝŠIVKA BOLA UROBENÁ RETIAZKOVÝM STEHOM A DOPŔŇALI JU KOVOVÉ GOMBÍKY. DO ORNAMENTU BOL VKOMPOVANÝ AJ DÁTUM, KEDY BOL „LAJBİK“ UŠITÝ. PREDNÁ ČASŤ VESTY BOLA ZDOBNÁ VÝŠIVKOU A KOVOVÝMI GOMBÍKMI USPORIADANÝMI V ŠIESTICH RADOCH, DODATOČNE SPOD GOMBÍKOV VISELI KYSTKY Z FAREBNEJ BAVLNY. PO BOKOCH BOLI NAŠITÉ VRECKÁ, KTORÉ BOLI TAKISTO ZDOBNÉ VÝŠIVKOU A GOMBÍKMI. PRI KRKU BOLA VESTA ZAKONČENÁ VYŠÍVANÝM STOJAČIKOM. BOKY VESTY BOLI PODOBNE ZDOBNÉ RETIAZKOVÝM STEHOM. SUKMANY SIAHALI POD KOLENÁ SO STRIHOМ „PODLHOVASTÉ PONCHO“ S DOŠÍTÝMI RUKÁVMÍ.**

ŽENSKÉ GEMERSKÉ KROJE

Ženský odev

Rubáš

z domáceho plátna
zo šiestich šikmo strihaných dielov

Zástery

predná z domáceho plátna, vytkaná a dole vystrapkaná, skladaná modrotlač,
zadná sa zaväzovala a zastrčila za pás

Sukne

z drobno vzorkovanej modrotlače a kartúnu

Rukávce

Dlhé, ukončené výšivkou

Kabáty

Krátky kožúšok bez rukávov

Doplňky

V zime trojuholníková plachtička, zdobená čipkou, alebo ozdobným stehom

Obuv

V lete chodili bosé
súkenné kapce

MUŽSKÉ GEMERSKÉ KROJE

Mužský odev

Košelo

krátke po pás
neskôr sa zasúvali do nohavíc

Nohavice

Pláténé gaty

Široký šesťprackový opasok

Kabát

Kožuštek bez rukávov

v zime baranica

Klobúky

veľmi široké

neskôr krátke s vyhnutou streškou

Dlhé vlasy, viazané do uzlov

Obuv

krpce

sukenné kapce

Doplňky

U drevorubačov vlnená kapsa a valaška

SPIŠSKÉ PIESNE

- **A DZE TOTA HUSKA**
- **A OT KL'UKNAVI**
- **A ZA NAŠU STODOLEČKU**
- **ACH, BOŽE MOJ**
- **EJ KEDZ JA KU CHORNADU**
- **EJ ŠIVA KAČKA**

GEMERSKÉ PIESNE

- **ZO SIRKA PAJDEM**
- **POD MURÁŇOM STOJÍ LIPKA**
- **EJ, ROZMAJRÍN, ROZMAJRÍN**
- **KET JA SMUTNY PÔJDEM**
- **NAČ STE MI MAMIČKO**
- **CHOJŽE MILÁ CHOJŽE**

ĎAKUJEM ZA POZORNOST

ZDROJE:

[HTTPS://NASEKROJE.WEBNODE.SK/NESTS/GEMERSKY-KROJ1/#:~:TEXT=RUB%C3%A1%C5%A1,MU%C5%BESK%C3%BD%20PRACOVN%C3%BD](https://nasekroje.webnode.sk/nests/gemersky-kroj1/#:~:text=RUB%C3%A1%C5%A1,MU%C5%BESK%C3%BD%20PRACOVN%C3%BD)

